

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

PUBLIEKSONDERZOEK 1995

BEKNOPTTE RAPPORTAGE PUBLIEKSONDERZOEK THEATERFESTIVAL 1995

Peter Eversmann
Hedwig van der Zwaal

Januari 1997
Instituut voor Theaterwetenschap
Universiteit van Amsterdam

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	3
1 INLEIDING	4
2 BEZETTING EN RESPONS	6
2.1 Bezettingspercentages	6
2.2 Responspercentages	8
3 WAARDERING	10
4 PRODUKTIE, SEXE EN WAARDERING	14
5 PRODUKTIE, LEEFTIJD EN WAARDERING	16
6 OPLEIDING	18
7 WOONPLAATS	19
8 BEZOEKGEDRAG M.B.T. DE FESTIVALPRODUKTIES	20
9 BEZOEKGEDRAG M.B.T. TONEEL EN ANDERE PODIUMKUN- STEN	23
10 ACTIVITEIT IN THEATER	24
11 KIJKGEDRAG EN PRODUKTIES	26
12 PERCEPTIE EN OORDEEL	28
13 SAMENVATTING	33
BIJLAGEN	
1. <i>Respondenten per postcodedistrict</i>	34
2. <i>Regressie-analyse waarderingscijfers</i>	36
3. <i>Oordeel en kijkgedrag per produktie: partiële correlaties</i>	38
4. <i>Gemiddelde scores per produktie op de dimensies van de factoranalyse</i>	40
5. <i>Enquêteformulier (korte vragenlijst)</i>	42

1 INLEIDING

De doelstelling van Het Theaterfestival is "de aandacht voor de artistieke en beleidsmatige ontwikkelingen in het Nederlandstalige toneel te bevorderen in Vlaanderen, Nederland en daarbuiten. Het richt zich daarbij op de samenhang tussen toneel, beleid en publiek."¹

De kern van het festival is daarbij de presentatie van een aantal produkties (in 1995: 9 in Amsterdam en 11 in Gent) die door een deskundige jury in het voorliggende seizoen als 'belangwekkend' werden ervaren.

Het voorliggende rapport is de weerslag van het publieksonderzoek dat is uitgevoerd tijdens het negende Theaterfestival (1995) dat -na vier jaar in Den Haag en Antwerpen- in Amsterdam en Gent plaatsvond. Het richt zich op onderzoek naar de samenstelling van het publiek van Het Theaterfestival en de respons van dat publiek op de gepresenteerde voorstellingen.

De geselecteerde voorstellingen voor Het Theaterfestival 1995:

*	Angels in America	RO Theater
*	Goldberg Variaties	Art&Pro
*	Onder Controle	Mug met de gouden tand
*	Moeder & Kind	Victoria
*	Rijkemanshuis	Het Zuidelijk Toneel
*	Virginia Woolf	Malpertuis
*	Lulu	Theatergroep Hollandia
*	Klaagliederen	Toneelgroep Amsterdam
*	Kopnaad	Kaaitheater
*	Written on the Wind	Toneelschuur Produkties
*	Perzen	Theatergroep Hollandia
*	De Troje Trilogie	Theater van het Oosten

Helaas kon de *Troje Trilogie* van het Theater van het Oosten in zowel Gent als Amsterdam niet hernomen worden. *Written on the Wind* en *Perzen* konden niet hernomen worden in

---

¹ Beleidsnota Het Theaterfestival, december 1995.

Amsterdam. Deze drie voorstellingen zijn niet in dit onderzoek opgenomen aangezien de enquête vanwege organisatorische redenen alleen in Amsterdam is afgenomen.

Het onderzoek heeft naast praktische doelen ook een wetenschappelijke component. Evenals de voorgaande twee jaar bestaat de hier gepresenteerde rapportage uit een vrij beknopt rapport dat zich voornamelijk op beschrijving van publiek en bezoekgedrag concentreert. Daardoor is (tentatieve) vergelijking met de voorgaande jaren mogelijk: met name wat betreft de verschillen tussen Amsterdam en Den Haag als standplaats voor het festival.

Bij dit alles dient aangetekend dat de gegevens voor dit onderzoek op enigszins andere wijze zijn verkregen dan de voorgaande jaren. De enquête kende dit jaar drie versies: één korte - vergelijkbaar met de gebruikelijke vragenlijst- en twee langere versies die meer in extenso op de emotionele beleving van scènes door het publiek ingingen. Deze rapportage concentreert zich op de items van de korte vragenlijst (zie bijlage 5) en de daarmee corresponderende items uit de langere vragenlijsten; het onderzoek naar emotionele beleving zal verder worden verwerkt door de vakgroep Theaterwetenschap van de Universiteit Utrecht.

Het publieksonderzoek werd mogelijk gemaakt door Het Theaterfestival en is uitgevoerd door de instituten voor Theaterwetenschap van de Universiteit Utrecht en van de Universiteit van Amsterdam.

Amsterdam 14 januari 1997

Dr. Peter Eversmann
Hedwig van der Zwaal

2 BEZETTING EN RESPONS

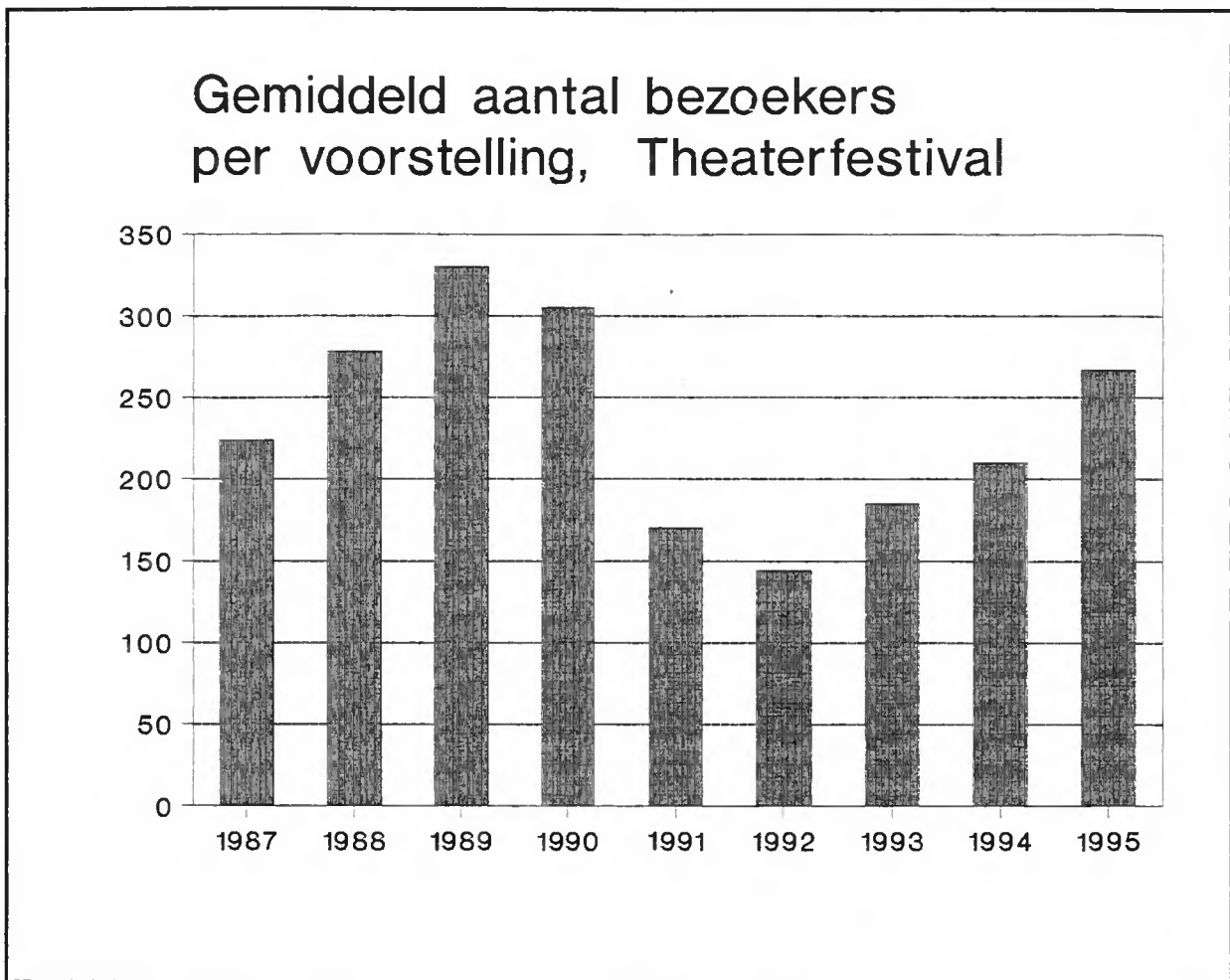
2.1 Bezettingspercentages

Tabel 1

Productie	Aantal Voorstellingen	Bezetting	
		abs.	%
Angels in America	3	570	60
Goldberg Variaties	3	411	100
Onder Controle	3	546	93
Moeder & Kind	2	290	98
Rijkemanshuis	2	1239	79
Virginia Woolf	2	1265	101
Lulu	3	450	100
Klaagliederen	1	387	46
Kopnaad	1	180	100
TOTAAL	20	5338	82

De twintig voorstellingen die dit jaar in Amsterdam te zien waren zijn in aantal vergelijkbaar met de twee voorgaande jaren (respectievelijk 19 voorstellingen in 1994 en 23 in 1993). Toch is het aantal bezoeken fors hoger dan in Den Haag: 5338. In 1994 was dit aantal 3990 en in 1993 werden 3305 bezoeken geregistreerd. In lijn hiermee is ook het bezettingspercentage zeer flink gestegen (nu 82% tegen 57% in 1994 en 50% in 1993) en hetzelfde geldt voor het gemiddeld aantal bezoekers per voorstelling dat stijgt tot 267.

Figuur 1 maakt duidelijk dat hiermee het Theaterfestival wat bezoekersaantallen betreft terug is op een redelijk hoog niveau -iets dat wellicht te maken heeft met een gunstig 'theaterklimaat' in Amsterdam. Wat dat betreft dient er bijvoorbeeld op gewezen te worden dat toen het festival buiten de hoofdstad plaatsvond (1988 t/m 1994) Amsterdam qua percentage bezoekers altijd op een tweede plaats kwam (na de plaats waar het festival werd georganiseerd).

Figuur 1

Wel kan hierbij nog worden opgemerkt dat het grote aantal bezoeken in gunstige zin wordt beïnvloed door twee duidelijke publiekstrekkingen in de grote zaal van de Stadsschouwburg: *Who's afraid of Virginia Woolf* en *Rijkemanshuis*. Het staat dan ook te bezien of de relatief hoge bezoekerscijfers in volgende jaren gehandhaafd kunnen blijven. In elk geval is echter duidelijk dat de verhuizing naar Amsterdam zeker geen negatieve gevolgen heeft gehad op de belangstelling voor het festival.

2.2 Responspercentages

Tabel 2

Voorstellingen	Respons	
	abs.	%
Angels in America	80	14
Goldberg Variaties	67	16
Onder Controle	148	28
Moeder & Kind	66	23
Rijkemanshuis	151	12
Virginia Woolf	128	8
Lulu	21	5
Klaagliederen	73	19
Kopnaad	23	13
TOTAAL	757	14

In tegenstelling tot de bezoercijfers laat de respons een veel teleurstellender beeld zien dan voorgaande jaren. Dat geldt zowel in absolute als in relatieve zin (van 996 respondenten ofwel 25% in 1994 naar 757 respondenten ofwel 14% in 1995). Oorzaken voor de lage respons kunnen deels gevonden worden in min of meer bekende factoren die ook in voorgaande jaren een rol speelden: enquêtemoeieid bij een deel van het publiek (met name de regelmatige festivalbezoeker) en relatief veel produkties in de grote zaal waar de respons traditiegetrouw laag is (*Rijkemanshuis*, *Virginia Woolf*, *Klaagliederen*). Daarbij komt dat een aantal produkties zeer lang duurden (*Angels in America*, *Rijkemanshuis*, *Virginia Woolf*, *Lulu*): het late uur en de vermoeidheid waren in die gevallen bepaald geen stimulans voor de toeschouwers om nog na afloop een vragenlijst in te vullen.

Tenslotte is de lengte van de enquêtes te noemen: hoewel bij elke voorstelling evenveel vragenlijsten van iedere versie zijn uitgedeeld zijn de langere versies beduidend minder vaak ingevuld dan de korte versie¹. We moeten concluderen dat het experiment met deze langere versies wat dit betreft niet geslaagd is en een drukkend effect heeft gehad op de respons.

Dit alles stelt de vraag naar de representativiteit van de onderzochte groep respondenten voor de bezoekers van het festival. In antwoord hierop kunnen we stellen dat over het algemeen de absolute aantallen van de respondenten toch hoog genoeg zijn om -in elk geval op het niveau

¹ Korte versie in totaal 329 respondenten; langere versies respectievelijk 221 en 207 respondenten.

van het festival als geheel- voorzichtig meer algemene conclusies te trekken. Dit geldt temeer daar niet eenvoudig is in te zien hoe de redenen voor het niet invullen van de enquête te maken kunnen hebben met de gevraagde gegevens. Bovendien: waar de demografische resultaten een vergelijkbaar beeld vertonen als de voorgaande jaren (toen de respons beduidend hoger lag) is dat een extra argument om de onderzochte groep respondenten als min of meer representatief voor 'het festivalpubliek' te beschouwen.

Op het niveau van de afzonderlijke produkties geldt een en ander in veel mindere mate. Met name bij die produkties waar zowel het absoluut aantal respondenten als het responspercentage laag is (*Lulu, Kopnaad, Angels in America, Goldberg Variaties*), kan niet gegeneraliseerd worden. Ook moeten bepaalde analyseresultaten m.b.t. deze produkties als onbetrouwbaar -en dus niet ter zake doende- worden beschouwd.

Al met al: de respons is weliswaar teleurstellend maar grote gevolgen voor het publieksonderzoek -met name op het niveau van het festival als geheel- zijn er niet of nauwelijks.

3 WAARDERING

Tabel 3a

Cijfer geheel	Waardering		Respons	
	gem.	s.d.	abs.	valid
Angels in America	8.2	1.4	80	78
Goldberg Variaties	7.6	1.4	67	62
Onder Controle	8.1	1.5	148	139
Moeder & Kind	7.9	1.8	66	60
Rijkemanshuis	8.0	1.2	151	136
Virginia Woolf	7.6	1.3	128	118
Lulu	7.6	1.4	21	20
Klaagliederen	7.4	1.4	73	63
Kopnaad	7.0	1.9	23	19
TOTAAL	7.8	1.4	757	695

Het hoogst gemiddelde waarderingcijfer werd gegeven aan *Angels in America* (8.2), gevolgd door *Onder Controle* (8.1) en *Rijkemanshuis* (8.0). Het cijfer geheel is voor de voorstelling *Kopnaad* het laagst (7.0).

Op pagina 12 en 13 worden per productie de waarderingcijfers voor verschillende voorstelingsaspecten (acteren, decor, inhoud en visie van de theatermakers) gegeven. Bij het cijfer voor spel/acteren scoort *Klaagliederen* significant lager dan alle andere producties. *Rijkemanshuis* wordt wat betreft het spel het hoogst gewaardeerd (8.8), maar alleen de verschillen met de vier laagst gewaardeerde producties (*Klaagliederen*, *Lulu*, *Kopnaad* en *Goldberg Variaties*) zijn hier significant.

Het cijfer dat gegeven werd voor decor/vormgeving vertoont één duidelijke uitschieter naar boven: *Klaagliederen* (8.9). De laagste cijfers in deze categorie krijgen *Kopnaad* en *Onder Controle* (respectievelijk 6.8 en 6.9).

Wat de inhoudelijke aspecten van de voorstellingen betreft worden *Kopnaad* en *Klaagliederen* significant lager beoordeeld dan de andere producties.

Het cijfer voor de visie van de theatermaker laat weer een duidelijke uitschieter naar boven zien: *Angels in America* scoort hier significant het hoogst (8.8).

Een enkele opmerking is hierbij nog op zijn plaats. Allereerst zijn de hier gepresenteerde beoordelingcijfers slechts grove indicaties en kunnen slechts met grote terughoudendheid gebruikt worden voor vergelijkingen tussen de verschillende producties. Immers: de cijfers worden niet gegeven door een groep die naar alle producties gaat en na afloop vergelijkenderwijs

oordeelt. Het gaat altijd om de interactie tussen een bepaald publiek en een bepaalde voorstelling op een specifieke avond waarbij processen van zelfselectie maar ook de toevallige omstandigheden niet onbelangrijke rollen kunnen spelen. In dat opzicht moet hier bijvoorbeeld gewezen worden op de over het algemeen relatief mindere beoordelingen van *Kopnaad*. Deze wijzen zeker niet op een 'slechtere' keuze door de jury van het festival maar komen veeleer voort uit het feit dat één van de hoofdspelers in deze voorstelling door omstandigheden niet tijdens het festival kon spelen. Zijn rol werd overgenomen door de regisseur van de voorstelling die acteerde met de tekst in de hand. Dat daardoor geen sprake kon zijn van een optimale voorstelling is evident en vindt zijn weerslag dus ook in de waarderingscijfers.

Minder problematisch (want minder afhankelijk van omstandigheden) is het om de cijfers te gebruiken als indicatie voor de relatieve waardering van verschillende aspecten van de afzonderlijke produkties (vgl. ook hfdst. 11 en bijlage 3).

Verder is hier nog op te merken dat de cijfers -evenals voorgaande jaren- vrij hoog zijn en ook in dezelfde orde van grootte liggen. Dit wijst erop dat het Theaterfestival een vrij constante kwaliteit weet te handhaven. Met name de akteerprestaties worden over het algemeen als goed tot zeer goed gewaardeerd (gemiddeld over het hele festival 8.2), maar ook de andere onderdelen van de produkties scoren ruim voldoende tot goed (gemiddeld 7.5 of hoger).

Tabel 3b

Cijfer acteren/spel	Waardering		Respons	
	gem.	s.d.	abs.	valid
Angels in America	8.5	1.0	80	77
Goldberg Variaties	7.9	1.1	67	61
Onder Controle	8.4	1.3	148	136
Moeder & Kind	8.1	1.7	66	59
Rijkemanshuis	8.8	1.0	151	134
Virginia Woolf	8.1	1.4	128	117
Lulu	7.9	1.0	21	20
Klaagliederen	7.4	1.3	73	63
Kopnaad	7.9	1.2	23	20
TOTAAL	8.2	1.3	757	687

Tabel 3c

Cijfer decor/ voorstellingsruimte	Waardering		Respons	
	gem.	s.d.	abs.	valid
Angels in America	7.4	1.3	80	77
Goldberg Variaties	7.7	1.4	67	62
Onder Controle	6.9	1.5	148	136
Moeder & Kind	7.8	1.6	66	59
Rijkemanshuis	7.1	1.6	151	132
Virginia Woolf	7.8	1.2	128	117
Lulu	8.0	1.5	21	20
Klaagliederen	8.9	0.8	73	61
Kopnaad	6.8	1.5	23	20
TOTAAL	7.5	1.5	757	684

Tabel 3d

Cijfer inhoud	Waardering		Respons	
	gem.	s.d.	abs.	valid
Angels in America	8.1	1.2	80	77
Goldberg Variaties	7.9	1.5	67	62
Onder Controle	7.9	1.5	148	136
Moeder & Kind	7.9	2.3	66	59
Rijkemanshuis	7.9	1.5	151	134
Virginia Woolf	8.2	1.3	128	117
Lulu	7.7	1.5	21	19
Klaagliederen	6.9	2.0	73	63
Kopnaad	6.2	2.2	23	19
TOTAAL	7.6	1.7	757	686

Tabel 3e

Cijfer visie theatermaker	Waardering		Respons	
	gem.	s.d.	abs.	valid
Angels in America	8.8	8.5	80	75
Goldberg Variaties	7.6	1.6	67	58
Onder Controle	7.9	1.8	148	134
Moeder & Kind	7.7	1.9	66	59
Rijkemanshuis	7.7	1.5	151	130
Virginia Woolf	7.5	1.6	128	117
Lulu	7.8	1.6	21	19
Klaagliederen	6.8	1.8	73	60
Kopnaad	6.6	2.4	23	18
TOTAAL	7.7	3.3	757	670

4 PRODUKTIE, SEXE EN WAARDERING

Tabel 4

Productie	Aantal abs.	valid %	Waardering	s.d	valid abs.
Angels in America					
vrouw	46	59	8.2	1.1	45
man	32	41	8.2	1.1	31
missing	2				
Goldberg Variaties					
vrouw	30	48	7.8	1.3	29
man	32	52	7.4	1.4	31
missing	5				
Onder Controle					
vrouw	91	65	8.2	1.3	86
man	50	36	7.8	1.8	49
missing	7				
Moeder & Kind					
vrouw	38	58	8.1	1.7	35
man	28	42	7.6	1.8	25
missing	0				
Rijkemanshuis					
vrouw	86	59	7.9	1.3	78
man	61	42	8.1	1.0	54
missing	4				
Virginia Woolf					
vrouw	71	59	7.6	1.1	67
man	50	41	7.6	1.6	46
missing	7				
Lulu					
vrouw	11	55	7.3	1.5	10
man	9	45	8.0	1.2	9
missing	1				

Klaagliederen					
vrouw	36	52	7.3	1.3	32
man	33	48	7.6	2.0	30
missing	4				
Kopnaad					
vrouw	12	55	6.7	2.2	9
man	10	46	7.4	1.8	9
missing	1				
TOTAAL	757	100	7.8	1.5	675
vrouw	421	58	7.9	1.4	391
man	305	42	7.8	1.5	284
missing	31				82

Zoals in alle andere onderzoeken bij het Theaterfestival zijn de vrouwelijke bezoekers in de meerderheid. Het verschil met de mannen is dit jaar zelfs vrij groot: 58% tegenover 42%. De verschillen in beoordeling tussen mannen en vrouwen zijn nergens significant (getoetst voor $p \leq .05$).

5 PRODUKTIE, LEEFTIJD EN WAARDERING

Tabel 5

Productie	Aantal		Waardering	s.d.	valid abs.
	abs.	valid %			
Angels in America					
t/m 24 jaar	25	33	7.9	1.0	25
25 t/m 34 jaar	15	20	8.2	0.9	13
35 t/m 49 jaar	28	36	8.5	1.2	28
ouder dan 50 jaar	9	12	8.0	0.8	9
missing	3				
Goldberg Variaties					
t/m 24 jaar	12	20	7.6	1.6	12
25 t/m 34 jaar	14	23	7.2	1.3	14
35 t/m 49 jaar	22	36	7.4	1.2	20
ouder dan 50 jaar	13	21	8.2	1.4	13
missing	6				
Onder Controle					
t/m 24 jaar	24	17	7.9	1.5	23
25 t/m 34 jaar	57	40	8.3	1.1	56
35 t/m 49 jaar	37	26	7.7	2.1	35
ouder dan 50 jaar	25	18	8.1	1.4	23
missing	5				
Moeder & Kind					
t/m 24 jaar	13	20	7.2	2.0	13
25 t/m 34 jaar	21	32	8.5	1.1	19 *
35 t/m 49 jaar	21	32	7.8	1.5	18
ouder dan 50 jaar	10	15	7.8	2.8	9
missing	1				
Rijkemanshuis					
t/m 24 jaar	12	8	7.7	1.1	11
25 t/m 34 jaar	43	29	7.6	1.2	40
35 t/m 49 jaar	46	31	8.3	1.1	40 *
ouder dan 50 jaar	46	31	8.2	1.2	41 *
missing	4				
Virginia Woolf					
t/m 24 jaar	20	16	7.3	0.7	19
25 t/m 34 jaar	48	39	7.8	1.2	45
35 t/m 49 jaar	32	26	7.3	1.4	31
ouder dan 50 jaar	22	18	8.0	1.8	19
missing	6				
Lulu					
t/m 24 jaar	1	5	8.0		1
25 t/m 34 jaar	5	25	7.8	.5	4
35 t/m 49 jaar	7	35	7.9	1.6	7
ouder dan 50 jaar	7	35	7.3	1.8	7
missing	1				

Klaagliederen					
t/m 24 jaar	24	35	7.7	1.0	23
25 t/m 34 jaar	20	29	7.3	1.4	16
35 t/m 49 jaar	17	25	7.3	1.7	16
ouder dan 50 jaar	8	12	7.7	1.6	7
missing	4				
Kopnaad					
t/m 24 jaar	3	14	6.7	3.2	3
25 t/m 34 jaar	8	36	7.7	.8	7
35 t/m 49 jaar	9	41	6.4	2.4	7
ouder dan 50 jaar	2	9	8.0		1
missing	1				
TOTAAL	726	25	7.8	1.4	675
t/m 24 jaar	134	19	7.6	1.3	130
25 t/m 34 jaar	231	32	7.9	1.2	214
35 t/m 49 jaar	219	30	7.8	1.6	202
ouder dan 50 jaar	142	20	8.0	1.6	129 *
missing	31				82

* significant verschil (zie tekst).

De jongste respondent was 15 jaar oud, de oudste 80 jaar. De gemiddelde leeftijd bedroeg 37.3 jaar wat nauwelijks verschilt van 1994 (gemiddelde leeftijd 36.1 jaar) of 1993 (gemiddelde leeftijd 37 jaar).

Slechts in een enkel geval is er sprake van significante verschillen in beoordeling tussen de leeftijdscategorieën (getoetst middels oneway-analyse, lsd-toets voor $p \leq .05$). Bij *Moeder en Kind* scoort de groep respondenten tussen de 25 en 35 jaar significant hoger dan de groep tot en met 24 jaar. Bij *Rijkemanshuis* scoren de beide oudere leeftijdscategorieën significant hoger dan de twee jongere categorieën. Over het hele festival bezien tenslotte beoordeelt de oudste groep bezoekers (boven de 50 jaar) significant hoger dan de jongste groep toeschouwers (onder de 25 jaar). Deze laatste tendens (dat ouderen over het algemeen de voorstellingen minder kritisch evalueren -of: coulanter zijn- dan jongeren) vindt enige steun in correlatieve analyse van van leeftijd met het cijfer voor het totaal ($r=.07$, $N=675$, $p=.04$) en het cijfer voor het akteren ($r=.11$, $N=667$, $p=.00$). Echter: de invloed van leeftijd op deze twee evaluatie-items moet als zeer klein betiteld worden en bij de overige beoordelingscijfers is er geen sprake van een significant verband.

6 OPLEIDING

Tabel 6

Hoogst genoten opleiding	Aantal abs.	valid %
lbo/mavo	3	1
mbo/havo/vwo	37	12
HBO	115	36
Universiteit	166	52
onbekend	428	
missing	8	
TOTAAL	757	100

De grootste groep respondenten heeft een universitaire opleiding gevold (of volgt deze nog). In vergelijking tot vorig jaar is de verhouding tussen universitair en HBO opgeleiden echter verschoven: toen waren de percentages 27% (HBO) en 62% (universiteit). Het hoge aantal 'onbekend' komt voort uit het feit dat bij de langere enquêtes deze vraag achterwege is gebleven.

7 WOONPLAATS

Tabel 7

Woonplaats	valid % resp.	
Amsterdam	59.0%	
Omstreken Amsterdam	3.1%	
Den Haag	3.1%	
Rotterdam	2.1%	
Utrecht	4.1%	
Rest Randstad	15.1%	
Totaal Randstad		86.5%
Overig Nederland		13.5%
TOTAAL (N=290)		100.0%
niet gevraagd (lange enquêtes)		N=428
missing		N=39

Door de verhuizing van het Theaterfestival naar Amsterdam is het publiek in 1995 voor een zeer groot deel uit Amsterdam afkomstig. Het is redelijk daarbij te veronderstellen dat dit Amsterdamse publiek bestaat uit de groep die al jaren tot de vaste kern van festival gangers behoort (in 1993 kwam 22% van de respondenten uit Amsterdam naar Den Haag, in 1994 was dat 27%) en een groep die -net als in de andere festivalsteden- wel geïnteresseerd is in één of meerdere bezoeken maar niet bereid is daarvoor (ver) te reizen.

Verheugend is verder nog te constateren dat het festival ten opzichte van vorig jaar weer meer bezoekers van buiten de randstad wist te trekken (was 2% in 1994) en daarmee min of meer terug is op een gebruikelijk niveau (vergelijk de percentages niet randstedelijke bezoekers in 1992 en 1993: respectievelijk 11 en 17%).

Nota bene: bijlage 1 geeft een gedetailleerder overzicht van de herkomst van de respondenten per postcodedistrict.

8 BEZOEKGEDRAG M.B.T. DE FESTIVALPRODUKTIES

Tabel 8

Bezocht aantal festivalproducties gedurende het Theaterfestival (gebaseerd op de 'korte' enquêtes - N=329)	Aantal	
	abs.	%
1	100	30.4
minstens 1 ¹	98	29.8
2	53	16.1
3	37	11.2
4	24	7.3
5	11	3.3
6	5	1.5
7	--	---
8	1	0.3
9	--	---

Zo'n 40% van de respondenten bezocht meer dan één voorstelling in het festival. In vergelijking tot de twee voorgaande jaren in Den Haag -toen dit cijfer iets boven de 50% lag is dit een daling. Eén van de redenen daarvoor kan liggen in het feit dat dit jaar 46.5% van de respondenten geen voorstellingen in het afgelopen seizoen had gezien (vgl. tabel 9) terwijl dat vorig jaar hoger lag: 57%. Dus: relatief gezien hebben meer bezoekers dan vorig jaar al tijdens het seizoen festivalvoorstellingen bijgewoond wat de noodzaak om meerdere keren naar het festival te gaan doet afnemen.

Met behulp van de gegevens over hoe vaak men tijdens het festival een enquête invulde kan men nu bij benadering nagaan hoeveel bezoeken in totaal door hoeveel respondenten aan festivalproducties werden gebracht. Daarmee kan dan ook het gemiddelde aantal bezoeken per respondent berekend worden.

---

¹ De respondenten die geen van de voorstellingen als gezien invulden hebben in ieder geval de voorstelling gezien voor welke zij de enquête invulden, dat is dus minimaal één.

Tabel 9

Bezocht aantal festivalproducties gedurende het afgelopen seizoen (gebaseerd op de 'korte' enquêtes - N=329)	Aantal	
	abs.	%
0	153	46.5
1	60	18.2
2	55	16.7
3	19	5.8
4	17	5.2
5	6	1.8
6	3	0.9
7	1	0.3
6	1	0.3
missing	14	4.3

Het aantal respondenten dat in de korte enquêtes aangaf nog niet eerder een vragenlijst te hebben ingevuld tijdens het festival bedroeg 276. Deze respondenten zijn dus verantwoordelijk voor het totale aantal opgegeven 'zuivere' bezoeken¹ aan producties tijdens het festival: 459. Daarmee komt het gemiddelde aantal festivalproducties per bezoeker op 1.7.

Als we kijken naar het totaal van de festivalproducties die werden bezocht tijdens het afgelopen seizoen en het festival zelf komen we op een gemiddelde van $726:276 = 2.6$ festivalproducties per bezoeker - een score die duidelijk hoger ligt dan in 1994 (toen: 2.2).²

De (voorzichtige) conclusie op basis van deze resultaten -toeschouwers gaan wat minder vaak naar het festival maar daartegenover staat een grotere bekendheid met de daar getoonde producties- kan zijn dat door de verhuizing naar Amsterdam het festival geconfronteerd wordt met een over het algemeen beter ingevoerd en meer 'theaterminded' publiek. Een en ander wordt bevestigd door de mate waarin de toeschouwers aangeven dat ze het afgelopen seizoen de voorstellingen al wilden gaan zien (zie tabel 10). De percentages liggen over het algemeen veel hoger dan voorgaande jaren (in 1994 bedroeg het totale percentage 'inhalers' 45% en in

¹ Het aantal zuivere bezoeken wordt geschat door alleen van de bezoekers die invulden dat zij de enquête nog niet hadden ingevuld het aantal bezochte festivalproducties te nemen en bij elkaar op te tellen.

² En deze schatting is, gezien het hoge aantal respondenten dat deze vraag niet beantwoordde en dus slechts meetelde als '(minstens) 1 voorstelling' gezien hebbend, waarschijnlijk nog aan de lage kant.

1993 was dit 39%) en wijzen dus zowel op een grote bekendheid met het bestaan van de geselecteerde voorstellingen als ook op een bewust gebruik van het Festival als herkansingsmogelijkheid.

Tabel 10

Voorstellingen gedurende het afgelopen seizoen willen zien	Aantal	
	abs.	valid %
Angels in America	46	62.2
Goldberg Variaties	43	68.3
Onder Controle	79	58.1
Moeder & Kind	30	46.2
Rijkemanshuis	92	66.7
Virginia Woolf	81	69.2
Lulu	10	52.6
Klaagliederen	46	68.7
Kopnaad	8	36.4
TOTAAL (N=757, missing=56)	435	62.1

Het percentage respondenten dat vorig jaar het festival bezocht bedraagt 38.6% (22.6% vorig jaar plus 16% zowel vorig jaar als in de jaren daarvoor). Dit is een lichte daling ten opzichte van 1994 (toen: 43%) die verklaard kan worden uit enerzijds het feit dat het festival absoluut gezien meer bezoekers trok (waardoor het relatieve aandeel van de 'harde kern' afneemt) en anderzijds uit de verhuizing (de niet reislustige bezoeker ging immers vorig jaar niet naar Den Haag; het opbouwen van publiek in een 'nieuwe' standplaats kost enige tijd). Dat de teruggang licht is te noemen en nog altijd meer dan een vijfde van de huidige respondenten vorig jaar ook het festival bezocht wijst nog eens te meer op de grote belangstelling van het Amsterdamse theaterpubliek (vergelijk daartoe ook 7: de stroom van Amsterdamse bezoekers naar andere festivalsteden was vele malen groter dan die van de andere steden naar Amsterdam nu).

9 BEZOEKGEDRAG M.B.T. TONEEL EN ANDERE PODIUMKUNSTEN

Tabel 11

Aantal keren toneel bezocht	valid %
nooit	4.9
één keer	6.3
twee à vijf keer	32.2
zes keer of vaker	56.7
missing	--- (N=139)
TOTAAL (N=757)	100.0

Gezien het vorige hoofdstuk is het geen verrassing dat het festivalpubliek tot de zeer regelmatige toneelbezoekers behoort: 56.7% bezocht het afgelopen seizoen meer dan zes toneelvoorstellingen.

Een vergelijking met het vorig jaar is -omdat toen enigszins andere categorieën zijn gehanteerd- slechts beperkt mogelijk. We kunnen enkel met zekerheid stellen dat het percentage respondenten die nooit of slechts één keer toneel bezochten dit jaar is afgenomen (van 16% naar 11%) ten voordele van de overige categorieën. Niettemin bestaat de sterke indruk dat over de gehele linie genomen de respondenten in deze Amsterdamse editie van het festival gedurende het seizoen substantieel vaker naar toneel gingen dan die van vorig jaar in Den Haag.

Dezelfde opmerkingen gelden voor het bezoek aan andere podiumkunsten. Ook hier kan gesproken worden van een duidelijk geïnteresseerd publiek (meer dan de helft ging vaker dan zes keer), maar kan in vergelijking met vorig jaar slechts worden gewezen op een afname van het percentage respondenten dat nooit of één keer ging (van 14% naar 9.5%).

Tabel 12

Aantal keren andere podiumkunsten bezocht	valid %
nooit	2.8
één keer	6.7
twee à vijf keer	39.4
zes keer of vaker	51.1
missing	--- (N=84)
TOTAAL (N=757)	100.0

10 ACTIVITEIT IN THEATERWERELD

Tabel 13

Actief in de theaterwereld? Voorstellingen	NEE Abs.	Valid %	JA Abs.	Valid %
Angels in America	40	51.9%	37	48.1%
Goldberg Variaties	22	36.1%	39	63.9%
Onder Controle	79	55.2%	64	44.8%
Moeder & Kind	25	37.9%	41	62.1%
Rijkemanshuis	96	68.1%	45	31.9%
Virginia Woolf	56	46.3%	65	53.7%
Lulu	13	65.0%	7	35.0%
Klaagliederen	26	39.4%	40	60.6%
Kopnaad	11	50.0%	11	50.0%
TOTAAL (missing = 40)	368	51.3%	349	48.7%

Nog veel meer dan in 1993 en 1994 is er sprake van een festival voor theatermakers: bijna de helft van de respondenten (48.7%) geeft aan op enigerlei wijze actief te zijn in de theaterwereld (dat was 35% in 1993 en 38% in 1994). Dit bevestigt nog eens te meer de hoge expertise van het Amsterdamse publiek.

In tabel 14 wordt de groep van bij het theater betrokken respondenten onderverdeeld in een aantal beroepsgroepen. De eerste vier waren op het enquêteformulier voorgecodeerd, de overige categorieën zijn tot stand gekomen tijdens het invoeren van de antwoorden die onder de mogelijkheid 'anders, nl:.....' werden ingevuld. Deze komen overeen met de categorieën die in de voorgaande jaren werden gevonden.

BEROEP IN THEATERWERELD

Tabel 14

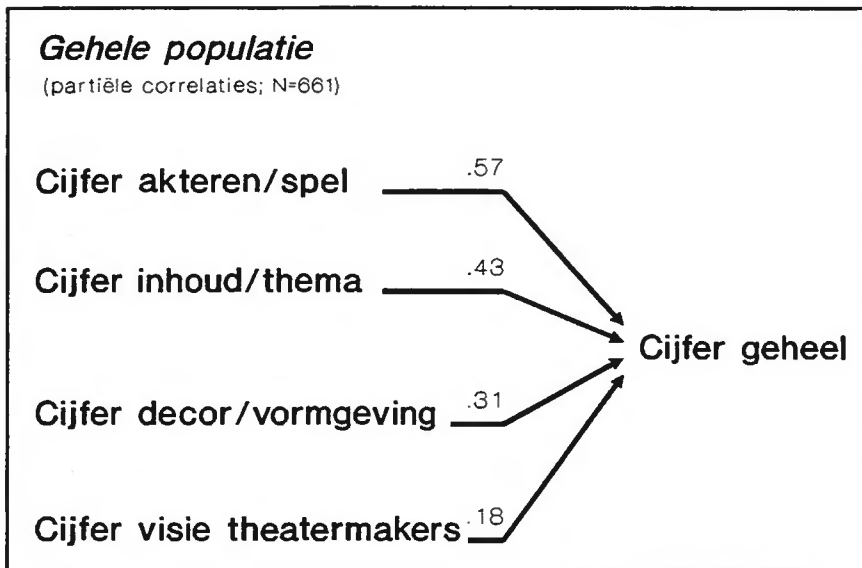
Beroep	Aantal abs.	valid %
criticus/journalist	14	2.0
werkzaam bij schouwburg	15	2.1
professioneel theatermaker/acteur	77	10.8
amateur(gezelschap)	57	8.0
student theaterschool	34	4.8
student theaterwetenschap	32	4.5
bestuurlijk	13	1.8
auteur/vertaler	9	1.3
docent	12	1.7
musicus	3	0.4
radio-/film-/tv-maker	3	0.4
beeldend kunstenaar/ontwerper	4	0.6
impresario/producent	4	0.6
danser	4	0.6
dramaturg	7	1.0
anders	18	2.5
combinatie van 2 bovenstaande	38	5.3
niet van toepassing	368	51.7
	45	----
TOTAAL (missing = 45)	757	100.0

11 KIJKGEDRAG EN PRODUCTIES

Evenals in vorige jaren vertonen de waarderingscijfers voor de afzonderlijke componenten van de voorstelling -over het totale festival genomen- sterke lineaire samenhang met het cijfer voor de voorstelling als geheel. Het cijfer voor 'acteren/spel' laat hier het sterkste verband zien ($r=.72$; $N=664$) gevolgd door dat voor 'inhoud/thema' ($r=.65$). De correlaties tussen de waardering voor de totale voorstelling enerzijds en de beoordelingen van 'decor/vormgeving' ($r=.47$) of 'visie van de theatermakers' ($r=.42$) blijven hierbij wat achter.

Aangezien de waarderingscijfers niet alleen met het eindoordeel maar ook onderling natuurlijk de nodige relaties vertonen, geven de partiële correlaties (zie figuur 2) een beter beeld van de relatieve invloed van de verschillende componenten. Anders dan in 1993 en 1994 vinden we dit jaar dat de component 'akteren/spel' gemiddeld over alle producties in grotere mate het eindcijfer bepaalt dan de component 'inhoud/thema'. Het cijfer voor 'decor/vormgeving' is een goede derde, terwijl de invloed van het oordeel betreffende de 'visie van de theatermakers' (een component die dit jaar nieuw was toegevoegd) eigenlijk geen rol van betekenis speelt.

Figuur 2

Een en ander wordt bevestigd door een regressie-analyse met de verschillende componenten als onafhankelijke variabelen en het totaalcijfer als de afhankelijke (zie bijlage 2). Van de totaal verklaarde variantie in de waardering voor de voorstelling als geheel (68%) neemt de component 'acteren/spel' het grootste deel voor zijn rekening (50%). Dit cijfer en het cijfer voor 'inhoud/thema' verklaren vervolgens samen zo'n 63% van de variantie. De toename in verklaarde variantie door ook 'decor/vormgeving' (plus 4%) en 'visie van de makers' (plus 1%) in de regressievergelijking op te nemen is echter klein.

Een verklaring voor het feit dat in 1995 de component 'acteren/spel' over het algemeen grotere invloed op het eindcijfer uitoefent dan de component 'inhoud/thema', terwijl dat in voorgaande jaren juist omgekeerd was, kan wellicht gevonden worden in de grotere expertise van het Amsterdamse publiek. De formele elementen van een voorstelling zouden voor deze toeschou-

wers met relatief veel theaterervaring -zowel in actieve als passieve zin- wat meer gewicht in de schaal leggen dan bij publiek dat in dit opzicht minder kennis heeft.

Een dergelijke hypothese is in z'n algemeenheid aantrekkelijk maar moet wel met grote omzichtigheid gehanteerd worden zoals de partiële correlaties per produktie (zie bijlage 3) duidelijk maken. Daaruit blijkt immers dat grote variatie in het relatieve belang van de verschillende componenten voorkomt en dat de voorstellingen zelf dus ook aanzienlijke invloed hebben op de mix van beoordelingsfactoren. Wat deze problematiek aangaat is in 1990 de 'compensatie-hypothese' opgesteld. Deze veronderstelt dat bij het beoordelen de toeschouwer bij de beoordeling een evenwicht zoekt tussen vorm en inhoud: bij een meer op vorm gerichte voorstelling is men geneigd de inhoudelijke aspecten een relatief grote rol te laten spelen en vice versa. Met andere woorden: wanneer de makers meer nadruk leggen op vorm, dan leggen de recipiënten meer de nadruk op inhoud en omgekeerd.

Bestudering van de resultaten dit jaar laat zien dat deze compensatie-hypothese ondersteund zou kunnen worden door een aantal voorstellingen. Bij *Moeder en kind*, *Rijkemanshuis* en *Klaagliederen* gaat het om min of meer onbekende stukken die in hun formele aanpak vrij uitzonderlijk genoemd mogen worden; het publiek legt bij deze voorstellingen relatief grote nadruk op de inhoudelijke aspecten. Voor *Virginia Woolf* geldt daarentegen dat het stuk bekender is en de makers door de sobere vormgeving juist de inhoud benadrukten; hier speelt het cijfer voor het acteren de belangrijkste rol.

Bij de overige voorstellingen is interpretatie in het licht van de compensatie-hypothese echter ronduit problematisch. Voor *Onder Controle* geldt dat de vorm toch zeker opzienbarend was, maar dat uit zich bij de beoordeling niet in nadruk op de inhoudelijke aspecten. Bij *Angels in America* spelen vorm en inhoud in de ogen van het publiek een even grote rol en voor *Goldberg Variaties* is het juist de 'visie van de theatermakers' die doorslaggevend is voor de totaalbeoordeling.¹

Evenals vorig jaar moeten we dus concluderen dat in een aantal gevallen de compensatie-hypothese geen uitsluitsel biedt voor het relatieve belang dat toeschouwers aan de verschillende voorstellingsaspecten toekennen. Nader onderzoek zal moeten uitmaken welke andere factoren naast de compensatie-hypothese een rol spelen of dat deze hypothese wellicht in zijn geheel vervangen dient te worden.

---

¹ De twee overige voorstellingen -*Kopnaad* en *Lulu*- worden hier niet besproken vanwege het geringe aantal respondenten.

12 PERCEPTIE EN OORDEEL

Evenals in voorgaande jaren zijn aan de respondenten een aantal beoordelingskenmerken op 5-puntsschalen aangeboden, die middels een factoranalyse op de resultaten een inzicht kunnen geven in de achterliggende dimensies waarop een voorstelling door de toeschouwers beoordeeld wordt. De vragenlijst was ten opzichte van vorig jaar met vier Likert-items uitgebreid:

'Ik heb de hele voorstelling geconcentreerd zitten te kijken'
'De voorstelling wist mijn aandacht continu vast te houden'
'Voor mijn gevoel duurde de voorstelling korter dan in werkelijkheid'
'Tijdens de voorstelling betrapte ik mezelf erop dat mijn gedachten afdwaalden'

Deze items zijn toegevoegd omdat in 1994 -naast de drie gebruikelijke dimensies (zie onder)- een dimensie werd gevonden die eigenlijk maar door één item werd gedefinieerd, nl.: *'Ik kon tijdens de voorstelling de alledaagse werkelijkheid vergeten'*. Op grond van de relatieve posities van de afzonderlijke produkties op deze dimensie veronderstelden we toen dat het hier waarschijnlijk ging om een maat voor de **concentratie** waarmee de toeschouwers de produktie hebben gepercipieerd. We concludeerden echter dat "één item erg mager is om een dimensie te vormen (...en dat...) verder onderzoek waarbij via meerdere items wordt gepoogd (...deze) dimensie nader te definiëren en in kaart te brengen noodzakelijk is".¹

We verwachtten bij het huidige onderzoek dan ook dat de vier toegevoegde items -samen met het item m.b.t. het kunnen vergeten van de werkelijkheid- in hoge mate een dimensie bepalen. Voor het overige zijn de items in de enquête gelijk gebleven en de verwachting is derhalve dat de drie dimensies die consistent in de voorgaande jaren (vanaf 1991) werden aangetroffen overeen zullen komen met de resultaten van dit jaar. Bedoelde dimensies zijn:

Persoonlijke evaluatie: een subjectieve, hedonische dimensie die vooral refereert aan de mate waarin men zich persoonlijk aangesproken en meegesleept voelt door de voorstelling. Vooral deze dimensie hangt samen met het eindcijfer dat de respondenten geven.

Moeilijkheidsgraad en (cognitief) begrip inhoud: een meer objectieve beoordelingsdimensie die meet in hoeverre de voorstelling als complex, moeilijk te begrijpen wordt ervaren. Daarbij spelen zowel begrip van de inhoud als toegankelijkheid van de vorm een rol. Dat laatste is ook genoemd als reden voor de zwakke maar significante samenhang met de derde dimensie.

Experimentaliteit: een factor die de voorstellingen inschaalt op experimentaliteit en moderniteit. In voorgaande jaren werden zwakke tot zeer zwakke samenhangen gevonden met de andere dimensies maar niet met het eindcijfer.

---

¹ Zie Eversmann, P. & Witte, M., *Publieksonderzoek 1994. Beknopte rapportage publieksonderzoek theaterfestival 1994*. Amsterdam 1994, p.45.

Tabel 15

	dimensie 1	dim. 2	dim. 3	dim. 4
hele vrst. geconcentreerd zitten kijken	.83			-.45
verwachtte dat vrst. moeilijk te begrijpen zou zijn		.58		
inhoud vrst. sprak me persoonlijk aan				-.56
vond inhoud vrst. ingewikkeld		.83		
vrst. inspireerde mij	.52			-.62
verwachtte experimentele vrst te zien			.72	
vrst. wist continu mijn aandacht vast te houden	.87			-.47
vrst. is knap gemaakt	.47			-.72
moest me inspannen vrst. te volgen	-.54	.46		
kon tijdens vrst. de werkelijkheid vergeten	.49			
ik begreep de vrst.		-.76		
vrst. meesleper dan verwacht	.51			-.54
ik vond vorm van vrst. ingewikkeld		.79		
duur vrst. voor gevoel korter dan werkelijkheid	.65		.34	
tijdens vrst. dwaalden gedachten af	-.81			.35
complex $\diamond$ eenvoudig		-.48		.45
meeslepend $\diamond$ afstandelijk	-.55			.68
conventioneel $\diamond$ experimenteel			.76	
modern $\diamond$ klassiek			-.62	.37
niet-verassend $\diamond$ verrassend	.41		.34	-.64
goed $\diamond$ slecht	-.44			.75
langdradig $\diamond$ niet langdradig	.77			-.48
ontoegankelijk $\diamond$ toegankelijk	.51			-.54
Totaal verklaarde variantie in model: 55%				
Factorladingen $\leq .30$ niet opgenomen				

Na principale factoranalyse (en oblique rotatie) op de in totaal 23 kenmerken worden inderdaad vier dimensies aangetroffen (zie tabel 15).

Nadere bestudering van de inhoud van de dimensies en de factorladingen maakt bovendien duidelijk dat de verwachtingen in hoge mate uitkomen. De eerste dimensie die wordt geëxtraheerd meet in hoeverre een voorstelling erin slaagt de aandacht van de respondenten vast te houden. De in de vragenlijst toegevoegde items spelen -als verwacht- hier een beslissende rol en ook de factorladingen van de overige items die deze dimensie bepalen (en die in voorgaande jaren vooral bij 'persoonlijke evaluatie' te vinden waren) zijn goed interpreteerbaar. De benaming die we vorig jaar aan deze dimensie gaven -'concentratie'-kan dus gehandhaafd blijven. De tweede en derde dimensie geven een vrijwel identiek beeld te zien aan dat van vorig jaar. De tweede dimensie richt zich daarbij op het begrijpen van de voorstelling (zowel wat vorm als inhoud betreft), de ervaren complexiteit en de (cognitieve) inspanning die men zich moet getroosten om het geheel te volgen. De derde dimensie brengt in kaart in hoeverre de producties als experimenteel en behorend tot het moderne idioom beschouwd worden. Ook hier handhaven we de namen voor deze factoren: respectievelijk 'moeilijkheidsgraad en begrip inhoud' en 'experimentaliteit'.

De vierde dimensie loopt grotendeels parallel met de eerste dimensie van vorig jaar: het gaat bij de items die hier hoog laden om oordelen over de kwaliteit (goed-slecht; voorstelling is knap gemaakt) gerelateerd aan zaken als meeslependheid, zich persoonlijk aangesproken voelen door de voorstelling en deze inspirerend vinden. Daarbij spreekt het bijna als vanzelf dat ervaren langdradigheid en toegankelijkheid eveneens een rol spelen. Bovendien laadt -net als vorige jaren- ook het item 'verrassend-niet verrassend' vrij hoog op deze factor. De naam die we voorgaande jaren aan deze dimensie gaven -'persoonlijke evaluatie'- is dus nog steeds bruikbaar. Daarbij moet echter wel gewezen worden op twee verdere, opvallende zaken betreffende deze dimensie. Allereerst het feit dat ze 'negatief' is geformuleerd: een hoge factorscore betekent dat men de voorstelling slecht vond, niet meeslepend, ontoegankelijk, niet inspirerend, etc. Vervolgens is opmerkelijk dat een groot aantal items die binnen deze dimensie fungeren ook een rol spelen bij het bepalen van de eerste dimensie ('concentratie') - maar dan in 'positieve' zin. Dit wijst erop dat deze twee dimensies, hoewel ze niet compleet samenvallen of elkaars exacte tegenpolen zijn, het nodige met elkaar te maken hebben. Het verschil in beide dimensies komt duidelijk tot uiting in de naamgeving: gespannen aandacht, concentratie en meegaan met de voorstelling enerzijds tegenover (niet) persoonlijk aangesproken of geïnspireerd worden en de voorstelling ontoegankelijk vinden anderzijds. Tegelijkertijd werpt dit verschil ook licht op de wisselwerking tussen de twee dimensies. De meer persoonlijk getinte beleving hangt samen met -of: komt tot uiting in- geconcentreerde aandacht en omgekeerd kan die aandacht wellicht worden opgevat als indicatie voor een zekere individuele betrokkenheid bij de productie. Dat er toch sprake is van twee apart te onderscheiden dimensies maakt echter duidelijk dat de samenhang geen noodzakelijke is. Met andere woorden: tot op zekere hoogte is het mogelijk gefascineerd te hebben gekeken zonder dat de voorstelling een grote persoonlijke impact had of, anderzijds, individuele inspiratie uit een productie te putten zonder continu te hebben zitten opletten.

En daarmee is een intuïtieve gedachte uit de voorgaande jaren -via een achterdeur en in een enigszins andere vorm- weer terug op het toneel. Het ging daarbij om pogingen een soort 'vakmanschap'-dimensie te formuleren die aansloot bij uitspraken van toeschouwers als: "het was een knappe voorstelling, maar het deed me niks". Eenmaal geherformuleerd binnen het

kader van de nu gevonden dimensies -dus: in termen van aandacht en persoonlijke evaluatie- wordt inzichtelijk waarom op deze uitspraak gebaseerde items in vorig onderzoek niet leidden tot zo'n ambachtelijkheidsfactor. Tevens is er nu ook -theoretische- ruimte voor een tegengesteld soort uitspraken (waar in voorgaande jaren geen rekening mee is gehouden), zoals: "het was verder niet bijzonder, maar op een of andere manier sprak het me toch wel aan".

Concluderend: het toevoegen van vier 'aandachts'-items heeft geresulteerd in een 'concentratie'-dimensie die naast (en in wisselwerking met) de 'persoonlijke evaluatie'-dimensie de perceptie van en waardering voor producties in hoge mate bepaalt.

Een en ander wordt ook duidelijk bevestigd door de correlatiematrix van de factorscores en het waarderingscijfer:

Tabel 16

	CIJFER GEHEEL	DIMENSIE 1	DIMENSIE 2	DIMENSIE 3
DIMENSIE 1 "concentratie"	0.35**			
DIMENSIE 2 "moeilijkheidsgraad & begrip inhoud"	-0.13*	0.17**		
DIMENSIE 3 "experimentaliteit"	0.01	-0.16**	-0.11*	
DIMENSIE 4 "persoonlijke evaluatie"	-.40**	0.37**	-0.03	0.09
* significantie ≤ 0.05 ** significantie ≤ 0.01				

Zowel de 'persoonlijke evaluatie' als de 'concentratie' vertonen een redelijk hoge en significante correlatie met het eindcijfer en met elkaar. Deze dimensies moeten dus niet als los van elkaar staand beschouwd worden maar als entiteiten die in wisselwerking de receptie bepalen. Bij de overige twee dimensies gaat het veel meer om zelfstandige en objectieve -dan wel intersubjectieve- criteria waarop voorstellingen weliswaar 'ingeschaald' worden, maar die niet of nauwelijks van invloed zijn op de uiteindelijke waardering.

Tenslotte kan het instructief zijn om de inschaling van de producties op de gevonden dimensies nader te bestuderen (zie bijlage 4) De gemiddelde factorscore per productie is daarbij zowel interessant voor verder inzicht in de betekenis van de dimensies als voor de onderlinge vergelijking van de festivalvoorsatellingen. Zo lijkt bijvoorbeeld een hypothese van vorig jaar -nl. dat het relatief moeilijk is voor de toeschouwers om bij langere voorstellingen de aandacht vast te houden- bevestigd te worden: *Lulu* en *Virginia Woolf* scoren het laagst op de 'concentratie'

tratie'-dimensie¹ en dat waren beide zeer lange voorstellingen. Niettemin scoort *Angels in America* juist het hoogst op deze factor (samen met *Onder Controle*) terwijl dit toch niet een echt korte voorstelling was.

Zoals dit voorbeeld al aangeeft vereist verantwoorde interpretatie van de resultaten de nodige kennis van de voorstellingen en een uitgebreide analyse zou in het kader van deze rapportage dan ook te ver voeren. Eventuele verdere conclusies laten we graag aan de lezer zelf over.²

---

¹ Bij Lulu kan daarvoor behalve de tijdsduur ook nog de ongebruikelijke, wellicht afleidende locatie als reden genoemd worden.

² Daarbij dient er wellicht ten overvloede nog op gewezen worden dat de resultaten zoals gepresenteerd in bijlage 4 gebaseerd zijn op een klein gedeelte van de respondenten (en dus per productie op relatief lage tot zeer lage absolute aantallen) wat maakt dat ze met grote omzichtigheid gehanteerd dienen te worden.

13 SAMENVATTING

De verhuizing van Het Theaterfestival naar Amsterdam in 1995 heeft de nodige consequenties gehad voor bezetting, publiekssamenstelling en perceptie van de voorstellingen. Het aantal bezoekers is fors gestegen (zowel absoluut als gemiddeld per voorstelling).

De toeschouwers van het festival komen nog meer dan in andere jaren uit de nabije omgeving. Dit komt omdat het publiek bestaat uit de 'vaste kern' van Amsterdamse festivalgangers -die bij voorgaande edities ervoor zorgden dat Amsterdam qua percentage altijd op een tweede plaats kwam- plus een grote groep toeschouwers die (net als in andere festivalsteden) geïntere-seerd is in één of meerdere bezoeken maar niet bereid of in staat is daarvoor relatief ver te rei-zen.

Dit overwegend hoofdstedelijke publiek onderscheidt zich van dat van voorgaande jaren door een grotere expertise op theatergebied. Men ging gedurende het seizoen vaker naar voorstel-lingen in het algemeen en men was ook beter dan voorgaande jaren bekend met de geselec-teerde festivalvoorstellingen. Die grotere expertise wordt ook zichtbaar bij de actieve partici-patie van de toeschouwers in de theaterwereld: een nog groter deel van het publiek dan andere jaren was op een of andere wijze werkzaam in het theater (48.7%).

Overigens leidt deze grotere expertise niet tot lagere beoordelingen van de produkties; wat dat betreft verschillen de gemiddelde waarderingscijfers niet van die van voorgaande jaren en weet het Festival dus kennelijk een constante en vrij hoge (het gemiddelde totaalcijfer voor de voor-stellingen is 8.2) kwaliteit te handhaven. Wel zijn er -voorzichtige- aanwijzingen dat het kijk-gedrag van de respondenten wat 'technischer' is dan bij voorgaande edities van het Festival (de beoordeling van de acteerprestaties lijkt over het algemeen een grotere rol te spelen dan de be-oordeling van de inhoudelijke aspecten), maar definitief uitsluitsel op dit punt geven de resul-taten niet.

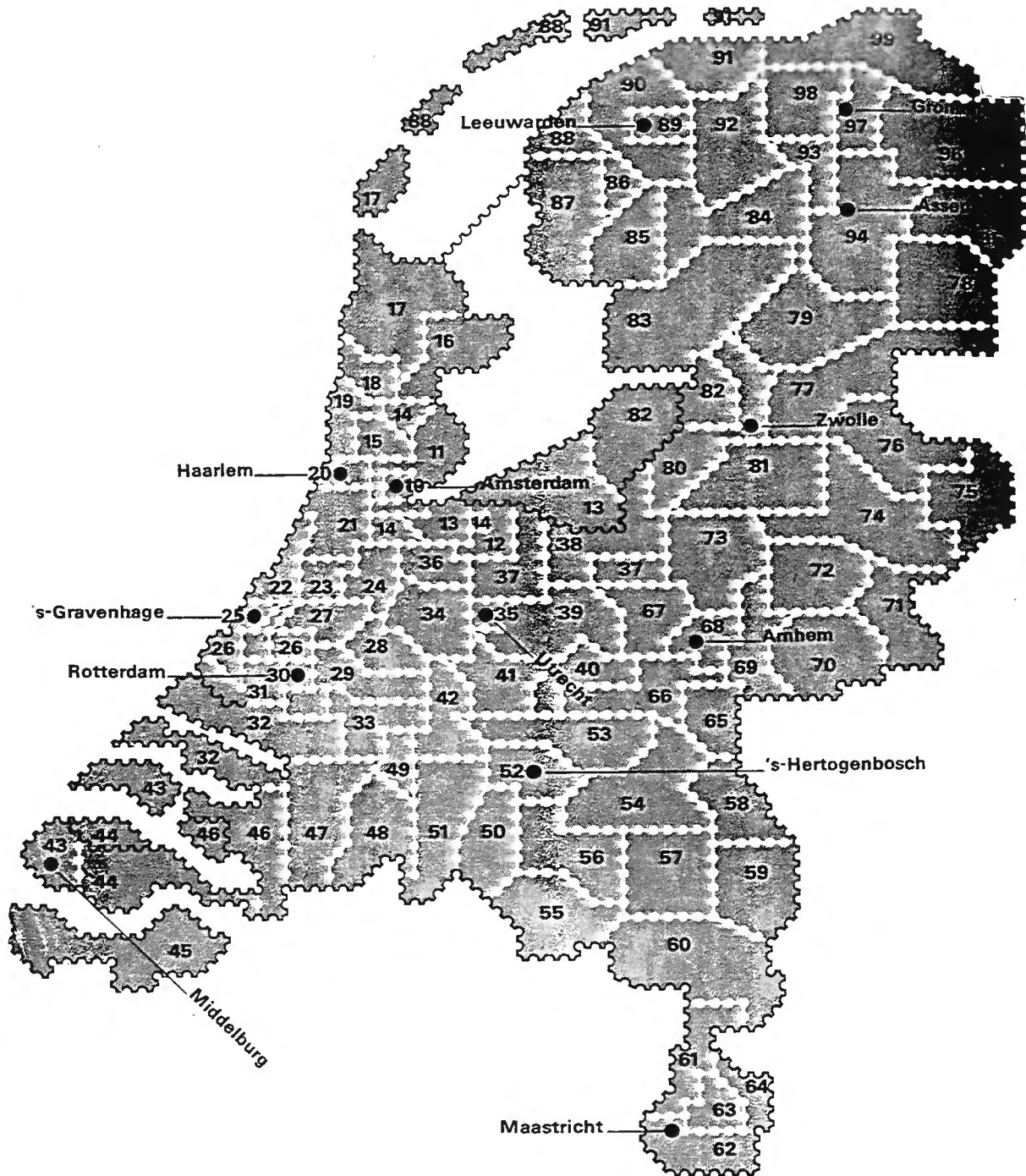
Wat de perceptuele dimensies betreft kon dit jaar door het toevoegen van vier 'aandachts'-items een duidelijke factorstructuur verkregen worden waarbij 'persoonlijke evaluatie' en 'con-centratie' in hoge mate samenhang vertonen met elkaar en met het oordeel. De twee overige dimensies -(cognitieve) moeilijkheidsgraad' en 'experimentaliteit'- vormen meer zelfstandige en objectieve (of intersubjectieve) dimensies.

BIJLAGE 1: Respondenten per postcodedistrict

<i>District Code:</i>	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cum Percent</i>
10	171	22.6	59.0	59.0
11	9	1.2	3.1	62.1
12	4	.5	1.4	63.4
13	2	.3	.7	64.1
14	7	.9	2.4	66.6
15	1	.1	.3	66.9
16	4	.5	1.4	68.3
18	4	.5	1.4	69.7
19	2	.3	.7	70.3
20	5	.7	1.7	72.1
21	1	.1	.3	72.4
22	4	.5	1.4	73.8
23	4	.5	1.4	75.2
24	1	.1	.3	75.5
25	5	.7	1.7	77.2
26	2	.3	.7	77.9
27	1	.1	.3	78.3
28	1	.1	.3	78.6
29	1	.1	.3	79.0
30	4	.5	1.4	80.3
31	2	.3	.7	81.0
32	1	.1	.3	81.4
33	3	.4	1.0	82.4
34	2	.3	.7	83.1
35	12	1.6	4.1	87.2
36	3	.4	1.0	88.3
37	4	.5	1.4	89.7
38	2	.3	.7	90.3
42	1	.1	.3	90.7
48	1	.1	.3	91.0
50	3	.4	1.0	92.1
51	1	.1	.3	92.4
52	1	.1	.3	92.8
62	9	1.2	3.1	95.9
64	1	.1	.3	96.2
65	1	.1	.3	96.6
67	1	.1	.3	96.9
68	4	.5	1.4	98.3
80	1	.1	.3	98.6
82	2	.3	.7	99.3
84	1	.1	.3	99.7
97	1	.1	.3	100.0
	467	61.7	Missing	

Total	757	100.0	100.0	
Valid cases	290		Missing cases	467

Regionale opbouw van de postcode

BIJLAGE 2: Regressie-analyse waarderingscijfers

```

* * * * M U L T I P L E   R E G R E S S I O N   * * * *

Pairwise Deletion of Missing Data
Equation Number 1      Dependent Variable..  CIJGEH  cijfer geheel

*****

Variable(s) Entered on Step Number
  1..  CIJACT  cijfer acteren/spel

Multiple R           .70569
R Square            .49800
Adjusted R Square   .49725
Standard Error      1.00538

Analysis of Variance
                DF      Sum of Squares      Mean Square
Regression            1          665.83031          665.83031
Residual             664          671.16810           1.01080

F =          658.71922      Signif F =   .0000

*****

Variable(s) Entered on Step Number  2.. CIJINH  cijfer inhoud/thema

Multiple R           .79221
R Square            .62760
Adjusted R Square   .62648
Standard Error      .86659

Analysis of Variance
                DF      Sum of Squares      Mean Square
Regression            2          839.09805          419.54902
Residual             663          497.90036           .75098

F =          558.66801      Signif F =   .0000

*****

Variable(s) Entered on Step Number  3.. CIJDEC  cijfer decor/vorm-
geving

Multiple R           .81597
R Square            .66580
Adjusted R Square   .66429
Standard Error      .82156

```

Analysis of Variance

	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	3	890.17793	296.72598
Residual	662	446.82047	.67496

F = 439.62309   Signif F = .0000

*****

Variable(s) Entered on Step Number 4.. CIJVISIE cijfer visie thea-
termaker

Multiple R	.82251
R Square	.67651
Adjusted R Square	.67456
Standard Error	.80889

Analysis of Variance

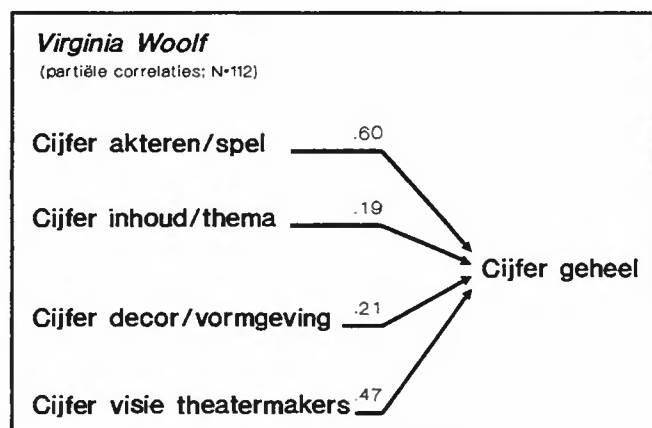
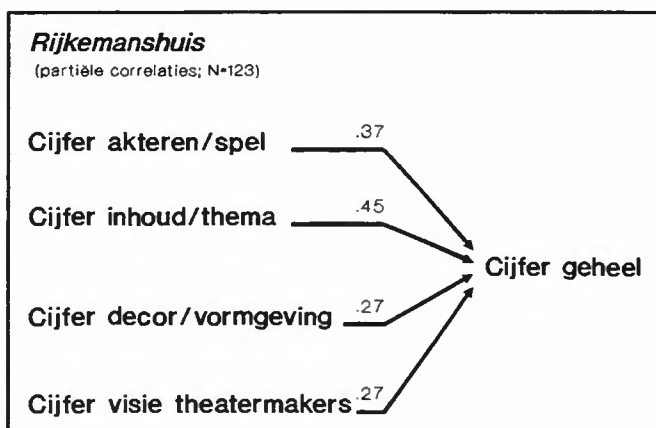
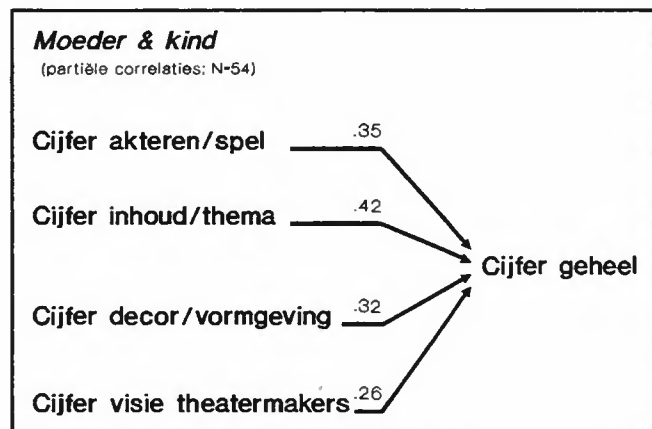
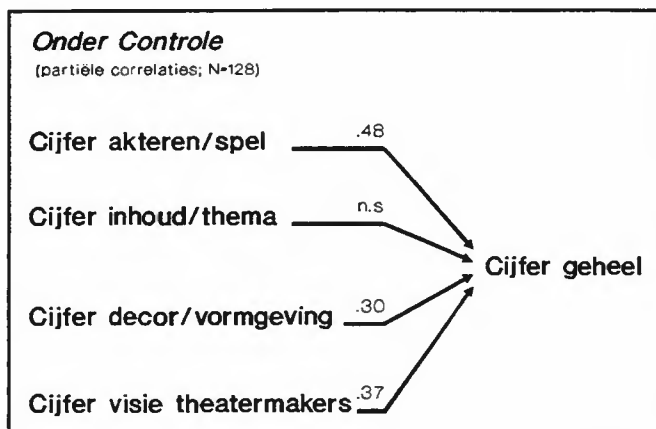
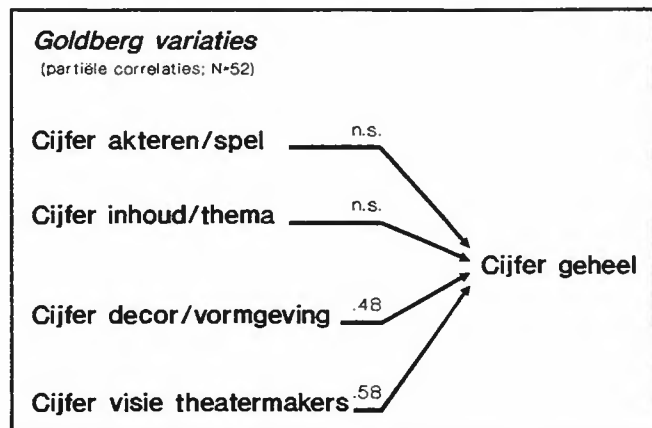
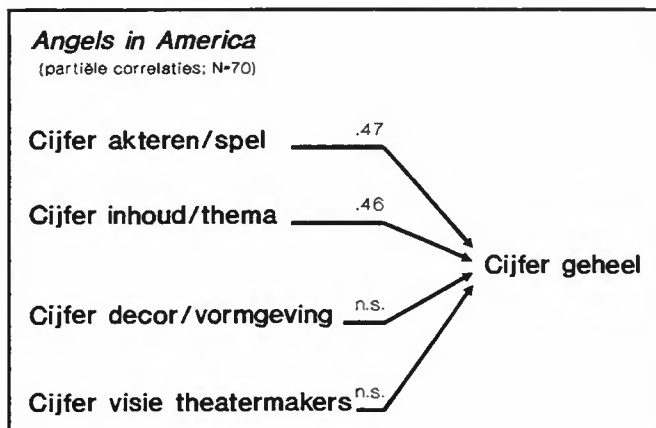
	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	4	904.49880	226.12470
Residual	661	432.49960	.65431

F = 345.59205   Signif F = .0000

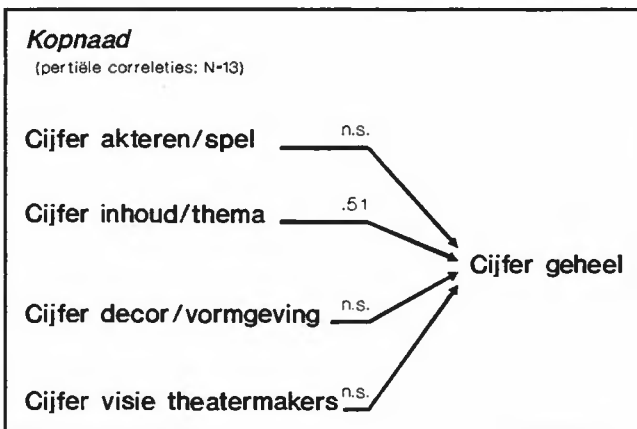
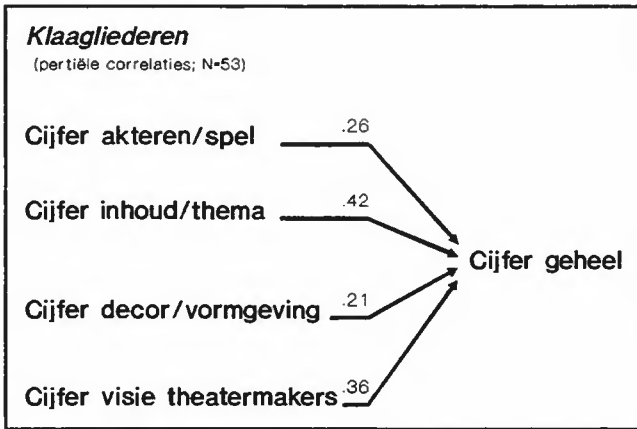
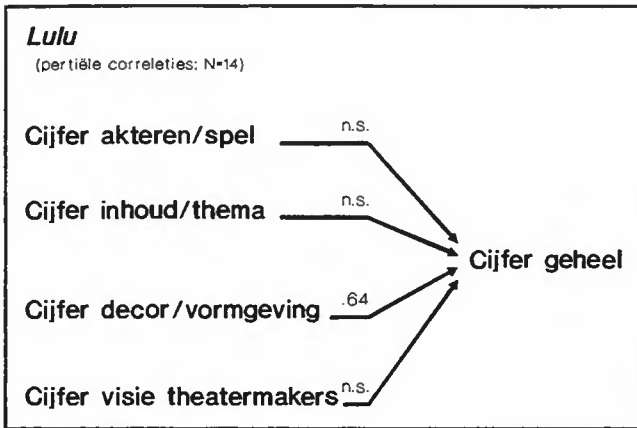
----- Variables in the Equation -----

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
CIJACT	.500896	.027783	.464006	18.029	.0000
CIJINH	.266422	.021826	.319410	12.207	.0000
CIJDEC	.189414	.022222	.204906	8.524	.0000
CIJVISIE	.048425	.010351	.112953	4.678	.0000
(Constant)	-.114385	.225834		-.507	.6127

BIJLAGE 3: Oordeel en kijkgedrag per productie - partiële correlaties

n.s.= niet significant ($p \leq .05$)

n.s.= niet significant ($p \leq .05$)

BIJLAGE 4: Gemiddelde scores per productie op de dimensies van de factoranalyse

Summaries of **Dimensie 1 - 'concentratie'**

Variable	Value	Label	Mean	Std Dev	Cases
For Entire Population			1.6535E-17	1.1190309	282
1	angels		.5526649	.6683436	25
2	goldberg		.3418117	.9856870	24
3	onder controle		.5441297	.9249116	49
4	moeder & kind		.2978885	.8057115	23
5	rijkmanshuis		-.2298748	1.0818950	69
6	virginia woolf		-.6984166	1.2696873	43
7	lulu		-.9932219	1.1215608	12
8	klaagliederen		.0840475	1.1317366	27
9	kopnaad		.0008762	.7736720	10

Summaries of **Dimensie 2 - 'moeilijkheidsgraad en begrip inhoud'**

Variable	Value	Label	Mean	Std Dev	Cases
For Entire Population			3.7795E-17	1.0230549	282
1	angels		-.3382780	.5787272	25
2	goldberg		.7425731	.9067484	24
3	onder controle		-.1290367	.7746925	49
4	moeder & kind		-.6953492	1.0347091	23
5	rijkmanshuis		-.0275954	.8361255	69
6	virginia woolf		-.6077259	.7677458	43
7	lulu		.1079536	1.1778597	12
8	klaagliederen		.9854897	1.0623552	27
9	kopnaad		1.3083660	1.0776281	10

Summaries of **Dimensie 3 - 'experimentaliteit'**

Variable	Value	Label	Mean	Std Dev	Cases
For Entire Population			-1.071E-16	1.0292892	282
1	angels		-.0147355	.9609044	25
2	goldberg		-.1769123	1.0727221	24
3	onder controle		.5980811	.9576351	49
4	moeder & kind		.3742353	.7693661	23
5	rijkmanshuis		-.4198130	.9264715	69
6	virginia woolf		-.5366621	.7553417	43
7	lulu		1.1432202	1.0337468	12
8	klaagliederen		-.1863774	.8702877	27
9	kopnaad		1.0058007	.7794242	10

Summaries of **Dimensie 4 - 'persoonlijke evaluatie'**

Variable	Value	Label	Mean	Std Dev	Cases
For Entire Population			-5.827E-17	1.0956622	282
1	angels		.2936125	.9713976	25
2	goldberg		.3423385	.9744861	24
3	onder controle		.1297841	.9958845	49
4	moeder & kind		.5550816	1.3075560	23
5	rijkemanshuis		-.3390821	1.0607274	69
6	virginia woolf		-.3020532	.9954935	43
7	lulu		.1327636	1.0246732	12
8	klaagliederen		-.0109485	1.0793159	27
9	kopnaad		.0404670	1.5877773	10

Total Cases = 757
 Missing Cases = 475 OR 62.7 PCT.

HET THEATERFESTIVAL 1995

WAT VINDT U ER NOU VAN?

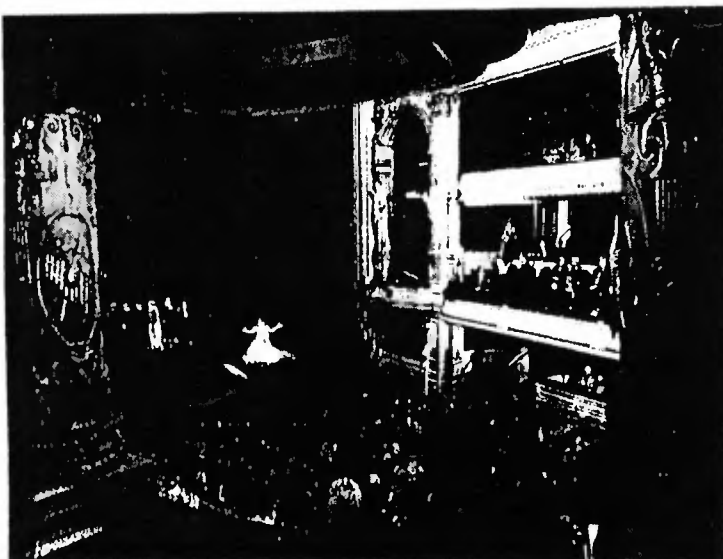

Foto: Gijs Haak

Het Theaterfestival en Theatorwetenschap te Amsterdam en Utrecht werken samen om naar uw reacties op de voorstelling van venevond te vragen:
Uw persoonlijke mening als theaterbezoeker is van belang om inzicht te verkrijgen in de werking van theater. De soms moeilijke vragen zijn in een zo eenvoudig mogelijke vorm gesteld en kunt u daarom toch snel beantwoorden.

Uw medewerking is extra van belang, omdat we vragen over diverse onderwerpen verdeeld hebben over verschillende boekjes. We benadrukken dat het om uw persoonlijke mening en ervaringen gaat. U hoeft nergens uw naam te vermelden.

Wilt u zo mogelijk de vragen direct na afloop van de voorstelling beantwoorden? Bij inlevering van het volledig ingevulde boekje, krijgt u een kleine attentie. U kunt het boekje inleveren bij de uitgang of in een van de daarvoor bestemde bussen.

Eventueel kunt u het ingevulde boekje opsturen in een envelop *zonder postzegel* naar Het Theaterfestival, ANTWOORDNUMMER 10546, 1000 RA Amsterdam.

Theaterwetenschap U.v.A.
Nieuwe Doelenstraat 16
1012 CP Amsterdam
Tel.: 020 - 525 2286

Theaterwetenschap U.U.
Kromme Nieuwegrecht 29
3512 HD Utrecht
Tel.: 030 - 53 6004

I. UW WAARDERING VOOR DE VOORSTELLING

De volgende vragen hebben betrekking op uw waardering voor de voorstelling van venevond. Wilt u uw waardering voor de voorstelling van venevond aangeven door een cijfer te omcirkelen? (uitgedrukt in rapportcijfers: 1 = zeer slecht; 10 = uitstekend)

Mijn waardering voor ...	rapportcijfer:									
het geheel:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
het ecteren, het spel:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
het decor, de vormgeving:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
de inhoud, het thema:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
de visie van deze theatermakers:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Kunt u voor de volgende beweringen aangeven in hoeverre u het daarmee eens bent? <i>Neermete u een hoger cijfer eenkruist, bent u het meer met de uitspraak eens.</i>	hele-meel on-eens	mee on-eens	neutreef	mee eens	hele-meel mee eens
--	-------------------	-------------	----------	----------	--------------------

Ik heb de hele voorstelling geconcentreerd zitten te kijken.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

Voor eenverg van de voorstelling verwachtte ik dat de voorstelling moeilijk te begrijpen zou zijn.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

De inhoud van de voorstelling spreekt mij persoonlijk erg een.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

Ik vond de inhoud van de voorstelling ingewikkeld.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

De voorstelling inspireerde mij.	0	1	2	3	4
----------------------------------	---	---	---	---	---

Ik verwachtte een experimentele voorstelling te geen zien.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

De voorstelling wist mijn eendacht continu vest te houden.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

De voorstelling is knep gemaakt.	0	1	2	3	4
----------------------------------	---	---	---	---	---

Ik moest me erg Inspannen om de voorstelling te volgen.	0	1	2	3	4
---	---	---	---	---	---

Ik kon tijdens de voorstelling de elledaagse werkelijkheid vergeten.	0	1	2	3	4
--	---	---	---	---	---

Ik begreep de voorstelling.	0	1	2	3	4
-----------------------------	---	---	---	---	---

<i>Naarmate u een hoger cijfer eenkruist, bent u het meer met da uitspraak eens.</i>	hele- maal on- eens	mee on- eens	neu- trael	mee eens	hele- maal mee eens
De voorstelling was meeslepende den ik verwacht had.	0	1	2	3	4
Ik vond de vorm van de voorstelling ingewikkeld.	0	1	2	3	4
Voor mijn gevoel duurde de voorstelling korter dan in werkelijkheid.	0	1	2	3	4
Tijdens de voorstelling betrepte ik mezelf erop dat mijn gadechten efdwealden.	0	1	2	3	4

II. WOORDPAREN

Hieronder staan telkens twee tegengestelde begrippen die betrekking kunnen hebben op uw eindindruk van de voorstelling van vanavond. Past het links geplaatste woord het beste bij uw eindindruk, kruis dan de 2 in de meest linkse kolom aan; is het rechterwoord sterk van toepassing, kruis dan de 2 in de meest rechtse kolom aan. U kruist aan 1 aan als u het begrip enigszins van toepassing vindt. Als u zich echt geen oordeel kunt vormen, kunt u een 0 aankruisen. Geeft u e.u.b. bij elk begrippenpaar een antwoord.

De voorstelling van vanavond vond ik:

	zeer	enig- zins	neutreef	enig- zins	zeer	
complex	2	1	0	1	2	eenvoudig
meeslepend	2	1	0	1	2	efstandelijk
konventionaal	2	1	0	1	2	experimenteel
modern	2	1	0	1	2	klassiek
niet verressend	2	1	0	1	2	verressend
goed	2	1	0	1	2	slecht
langdredig	2	1	0	1	2	niet lengdradig
ontogankelijk	2	1	0	1	2	toegankelijk

III. THEATERBEZOEK

Als u de voorstelling van vanavond nog niet eerder heb gezien, had u deze al tijdens het afgelopen seizoen willen bezoeken?

nee
 ja

Heeft u vorig jaar ook voorstellingen in Het Theaterfestival bezocht?

nee
 ja
 ja, tevens in jaren deervoor

Wilt u door een kruisje eengeven hoe vaak u in het afgelopen seizoen een voorstelling in ondersteende genres heeft bezocht:

Ik bezocht toneel:
Ik bezocht andere podiumkunsten:

In het afgelopen seizoen

	1	2 à 5	6 keer
nooit	keer	keer	of vaker
0	1	2 à 5	6 +
0	1	2 à 5	6 +

Wilt u in deze kolom aankruisen welke produkties u tijdens *Het Festival* nog gaat bezoeken of reeds bezocht heeft (inclusief de voorstelling van vanavond)?

Theaterfestival

- Angels in America
- Goldberg Variaties
- Onder controle, into the impossible
- Moeder & Kind
- Rijkamanshuis
- Who's afraid of Virginia Woolf
- Lulu
- Klaagliederen
- Kopnaed

Wilt u in deze kolom aankruisen welke produkties u het afgelopen seizoen heeft bezocht?

Afgelopen seizoen

- Angels in America
- Goldberg Variaties
- Onder controle, into the ...
- Moeder & Kind
- Rijkamanshuis
- Who's afraid of Virginie W.
- Lulu
- Kleagliederen
- Kopnaed

IV. TOT SLOT

Bent u man of vrouw?

vrouw
 man

Wet is uw leeftijd?

..... jaar

Wet is de hoogste opleiding die u heeft voltooid of momenteel nog volgt?

basis onderwijs
 LBO/MAVO
 MBO/HAVO/VWO
 HBO
 universiteit

Bent u zelf op enige wijze actief in de (amateur)theaterwereld?

nee
 ja, nl.:
 als criticus
 bij schouwburg
 professionele theatermaker
 bij amateur-gezelschap
 anders, nl. ....

Zo ja, in welke hoedanigheid:

Wet is uw postcode?

.....

Heeft u dit jaar al eerder een vragenlijst ingevuld tijdens Het Theaterfestival?

nee
 ja, ... maal.

Hartelijk denk voor uw medewerking!